

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ
ΧΙΟΥ, ΨΑΡΩΝ & ΟΙΝΟΥΣΣΩΝ

Πρωτ. 708
Αριθμ.
Διεκπ. 290

Έν Χίω τῇ 23ῃ Μαρτίου 2023
Μνήμη ἱερομάρτυρος Νίκωνος καὶ τῶν σὺν αὐτῷ

ΕΓΚΥΚΛΙΟΝ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Πρὸς

Τὸν Ἱερόν Κλήρον

τῆς καθ' ἡμᾶς Ἱεραῆς Μητροπόλεως Χίου, Ψαρῶν καὶ Οἰνουσσῶν

Διὰ τοῦ παρόντος, ἀποστέλλομεν ὑμῖν, συνημμένως, τό ὑπ' ἀρ. 1477/623/22-03-2023 Ἐγκύκλιον Σημείωμα τῆς Ἱεραῆς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος μέ θέμα: «Ἐκθεση «EIKONΩΝ ΤΕΧΝΗ 2023» μέ θέμα: «Ἅγιοι τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ σκηνές τοῦ βίου τους», πρὸς ἐνημέρωσιν ὑμῶν καὶ διὰ τὰ καθ' ὑμᾶς.

Ἐπί δέ τούτοις, ἐπικαλούμεθα ἐφ' ὑμᾶς τήν Χάριν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ διατελοῦμεν μετ' εὐχῶν

Ἐντολῇ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου
● ΓΕΝΙΚΟΣ ΑΡΧΙΕΡ. ΕΠΙΤΡΟΠΟΣ

Πρωτοπρ. Δημήτριος Κ. Γεωμετρίας

Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Δ/νοσι: Ἰωάννου Γενναδίου 14 - 115 21, Ἀθῆναι
Τηλ. 210-7272.204, Fax 210-7272.210, e-mail: contact@ecclesia.gr

ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΔΡ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟΥ ΤΑΧΥΔΡΟΜΕΙΟΥ

Ἐνέργεια
23.03.23

CHY
21

Πρωτ. 1477
Αριθ.
Διεκπ. 623

Ἀθήνησι, τῆ 22α Μαρτίου 2023

ΕΓΚΥΚΛΙΟΝ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Ι. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΧΙΟΥ
ΑΡΙΘ ΠΡΩΤ ..... 908/290 .....
ΕΛΗΦΘΗ ΤΗ, ... 23.03.23 .....

Πρός
τὴν Ἱερά Ἀρχιεπισκοπή Ἀθηνῶν καί
τίς Ἱερές Μητροπόλεις τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Θέμα: «Ἐκθεση "ΕΙΚΟΝΩΝ ΤΕΧΝΗ 2023" μέ θέμα: "Ἅγιοι τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καί σκηνές τοῦ βίου τους"»

Ἐκ Συνοδικῆς Ἀποφάσεως, ἡ ὁποία ἐλήφθη κατά τήν Συνεδρία τῆς Διαρκoῦς Ἱεράς Συνόδου τῆς 5ης μηνός Μαρτίου 2023, Σᾶς γνωρίζουμε ὅτι ἡ Διαρκῆς Ἱερά Σύνοδος, λαβοῦσα ὑπ' ὄψιν τό ὑπ' ἀριθ. πρωτ. 9/8.2.2023 ἔγγραφο τοῦ Προέδρου τῆς Εἰδικῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπί τῆς Ἀκαδημίας Ἐκκλησιαστικῶν Τεχνῶν, Αἰδεσιμολογιωτάτου Πρωτοπρεσβυτέρου π. Θωμᾶ Συνοδινοῦ, ἀποφάσισε τήν πραγματοποίηση Ἐκθέσεως «ΕΙΚΟΝΩΝ ΤΕΧΝΗ 2023» μέ θέμα: «Ἅγιοι τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καί σκηνές τοῦ βίου τους», κατά τούς μήνες Δεκέμβριο 2023 καί Ἰανουάριο τοῦ 2024.

Ἡ ἐν θέματι Ἐκθεση πραγματοποιεῖται στό πλαίσιο τῶν Συνοδικῶν Ἐκδηλώσεων μέ ἀφορμή τήν συμπλήρωση 100 ἐτῶν ἀπό τήν Μικρασιατική Καταστροφή καί διοργανῶνεται ἀπό τήν Εἰδική Συνοδική Ἐπιτροπή ἐπί τῆς Ἀκαδημίας Ἐκκλησιαστικῶν Τεχνῶν

Γιά τόν λόγο αὐτό παρακαλεῖσθε, στό πλαίσιο τῆς ποιμαντορικῆς Σας μέριμνας, νά προτρέψετε τίς καθ' Ὑμᾶς Ἱερές Μονές, τίς Ἐνορίες, τίς Σχολές Ἀγιογραφίας καί τυχόν ἐνδιαφερόμενους καλλιτέχνες/δημιουργούς, δραστηριοποιούμενους στήν Ἐπαρχία Σας, οἱ ὁποῖοι φιλοτεχνοῦν σέ διάφορες ἐκκλησιαστικές τέχνες (Ἀγιογραφία, Ξυλουργική, Μεταλλοπλαστική, Μικροτεχνία, Ἀργυροχρυσοχοΐα κ.τ.ὄ.), νά συμμετάσχουν στήν ἐν λόγω Ἐκθεση.

Διά τοῦ τρόπου αὐτοῦ θά προβληθεῖ ἡ ἀπαράμιλλη φιλοκαλία τῶν κληρικῶν, τῶν μοναχῶν καί τῶν λαϊκῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας,

οί όποιοι φιλοτεχνούν, διασώζουν καί δίνουν νέα πνοή στην Όρθόδοξη Χριστιανική παράδοση καί Έκκλησιαστική Τέχνη.

Οί όργανωτές τής Έκθέσεως άπευθύνονται σέ κάθε εικαστικό καλλιτέχνη/δημιουργό καί τόν καλούν νά λάβει μέρος βάσει τών κατωτέρω:

1. Η Έκθεση συνδιοργανώνεται μέ τόν Δήμο Αθηναίων καί θά πραγματοποιηθεί στόν πολιτιστικό χώρο "ΜΕΛΙΝΑ" τοῦ Δήμου Αθηναίων, ό όποιος βρίσκεται στην όδό Ηρακλειδών 66 στην Αθήνα.

2. Η Έκθεση θά περιλαμβάνει έκκλησιαστικά εικαστικά έργα συγχρόνων καλλιτεχνών/δημιουργών, διαφόρων τεχνών, σχετικά μέ Άγίους, οί όποιοι είτε γεννήθηκαν είτε κατάγονται είτε έδρασαν είτε μαρτύρησαν είτε έτελειώθησαν ειρηνικά στην **Μικρά Ασία, τόν Πόντο καί τήν Ανατολική Θράκη**, από τά πρώτα χριστιανικά χρόνια έως καί σήμερα.

Σημαντικές πληροφορίες για τό Σκεπτικό τής Έκθέσεως καί τήν Θεματολογία τών έργων μπορούν νά άντλήσουν οί ενδιαφερόμενοι από τό σχετικό συνημμένο έντυπο τοῦ κ. Ευαγγέλου Παππά, συνεργάτου τής Ειδικής Συνοδικής Έπιτροπής.

3. Γίνονται δεκτά έργα Παραδοσιακής Όρθόδοξης Τέχνης, αλλά καί έργα τά όποια άποτελουν έλεύθερη προσωπική δημιουργία τοῦ καλλιτέχνη/δημιουργοῦ.

4. Τό είδος τών έργων καί οί τεχνικές είναι έλεύθερη έπιλογή τοῦ καλλιτέχνη/δημιουργοῦ (Ζωγραφική, Άγιογραφία, Χαρακτική, Ψηφιδωτό, Υαλογραφία, Ξυλογλυπτική, Μικρογλυπτική, Κέντημα κ.λπ.).

5. Δικαίωμα συμμετοχής έχουν όλοι οί καλλιτέχνες/δημιουργοί. Κάθε καλλιτέχνης/δημιουργός μπορεί νά συμμετάσχει μέ ένα (1) έως καί τρία (3) έργα του.

6. Κάθε καλλιτέχνης/δημιουργός, ό όποιος έπιθυμεί νά λάβει μέρος, δύναται νά καταθέσει:

α. στην ήλεκτρονική διεύθυνση τής Έπιτροπής:

eat.ee@yahoo.com

ή

β. ταχυδρομικά στό Γραφείο τής Ειδικής Συνοδικής Έπιτροπής επί τής Ακαδημίας Έκκλησιαστικών Τεχνών τής Έκκλησίας τής Ελλάδος (Ιασιού 1, 115 21 Αθήνα), σέ φάκελο μέ τήν ένδειξη «Διά τήν Ειδικήν Συνοδικήν Έπιτροπήν επί τής Ακαδημίας Έκκλησιαστικών Τεχνών. Διά τήν Έκθεσιν "Εικόνων Τέχνη 2023". Υπ' όψιν Γραμματέως Αρχιμ. Αθηναγόρου Σουπουρτζή»,

τά έξής:

i) μία έως δύο εὐκρινείς καὶ κατὰ τὸ δυνατόν ὑψηλῆς ἀναλύσεως φωτογραφίες τοῦ κάθε ἔργου του,

ii) σημείωμα, στό ὁποῖο θά ἀναγράφει ὁ καλλιτέχνης/δημιουργός τίς διαστάσεις τοῦ ἔργου, δηλ. μῆκος, πλάτος, ὕψος καί βάθος. Ὅσον ἀφορᾷ ἔργα Ζωγραφικῆς/Ἀγιογραφίας ἢ κάθε ἔργο δισδιάστατης ἐπιφανείας ὀρίζεται ὡς ἀνώτατο δεκτό μέγεθος ὕψος ἕως 120cm καί πλάτος ἕως 120cm. Ὅσον ἀφορᾷ γλυπτά (ἀπό ξύλο, μάρμαρο, μέταλλο κ.λπ.) δέν τίθεται περιορισμός διαστάσεων, λαμβανομένων πάντως ὑπ' ὄψιν τῶν περιορισμῶν, οἱ ὁποῖοι τίθενται σέ κάθε κλειστό Ἐκθεσιακό χῶρο,

iii) σύντομο βιογραφικό σημείωμα τοῦ καλλιτέχνη/δημιουργοῦ (ἕως 150 λέξεις, σέ μορφή word),

iv) τίτλο καί σύντομη περιγραφή τοῦ ἔργου ἀπό τόν καλλιτέχνη/δημιουργό (ἕως 80 λέξεις, σέ μορφή word) καί

v) στοιχεῖα ἐπικοινωνίας τοῦ καλλιτέχνη/δημιουργοῦ (ὄνοματεπώνυμο, διεύθυνση, τηλέφωνα, διεύθυνση ἠλεκτρονικοῦ ταχυδρομείου).

Καταληκτική ἡμερομηνία ἀποστολῆς τῶν ἀνωτέρω ὀρίζεται ἡ 30ῆ Ἰουνίου 2023. Κατόπιν τῆς ἡμερομηνίας αὐτῆς, ἡ Ἐπιτροπή θά συνέλθει πρὸς ἐπιλογή τῶν ἔργων, τὰ ὁποῖα θά συμπεριληφθοῦν στήν Ἐκθεση.

Γιά πληροφορίες δύνασθε νά ἀπευθύνεσθε στόν Γραμματέα τῆς Εἰδικῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῆς Ἀκαδημίας Ἐκκλησιαστικῶν Τεχνῶν Ἀρχιμανδρίτη π. Ἀθηναγόρα Σουπουρτζῆ, στά τηλέφωνα: 210-7272985 καί 6945.816.860 καί στήν διεύθυνση ἠλεκτρονικοῦ ταχυδρομείου eat.ee@yahoo.gr, καθὼς καί στόν συνεργάτη τῆς Ἐπιτροπῆς κ. Εὐάγγελο Παπᾶ, στά τηλέφωνα 210-7272256 καί 6974082518.

Ἐντολή τῆς Ἱερᾶς Συνόδου
 Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος
 + Οὐρεῶν Φιλόθεος

Κοινοποίηση:

- Ἐπιμελητήριο Εἰκαστικῶν Τεχνῶν Ἑλλάδος
- Εἰδική Συνοδική Ἐπιτροπή
 ἐπὶ τῆς Ἀκαδημίας Ἐκκλησιαστικῶν Τεχνῶν

Θέμα: «Ἅγιοι τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καί σκηνές τοῦ βίου τους»

ΣΚΕΠΤΙΚΟ - ΘΕΜΑΤΟΛΟΓΙΑ

Στό πλαίσιο τῶν ἐκδηλώσεων τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, πού ἀναφέρονται στήν μνήμη τῆς Μικρασιατικῆς Καταστροφῆς, τήν ἀξία τῆς μακραίωνης ἱστορικῆς καί πολιτισμικῆς παρουσίας τοῦ Ὁρθόδοξου Ἑλληνισμοῦ στήν Μικρά Ἀσία, ἀλλά καί εὐρύτερα στήν συνεισφορά τῶν Μικρασιατῶν στήν ἀνάπτυξη τοῦ σύγχρονου ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ, διοργανώνεται ἀπό τήν Εἰδική Συνοδική Ἐπιτροπή Ἀκαδημίας Ἐκκλησιαστικῶν Τεχνῶν εἰκαστική ἐκθεση (Εἰκόνων Τέχνη), πού θά ἐπικεντρώνεται ἀποκλειστικά σέ μία ἀπό τίς πιό ἐνδιαφέρουσες πτυχές τῆς Ὁρθόδοξης μαρτυρίας στήν Μικρασιατική γῆ: τούς Ἁγίους καί Μάρτυρες τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, πού κοσμοῦν τήν Ἐκκλησία ὡς περίλαμπρες μορφές μαρτυρικοῦ ἠθους γιά περισσότερο ἀπό δύο χιλιετίες.

Ὁ τίτλος τῆς ἐκθέσης ἔχει καθοριστεῖ νά εἶναι: «Ἅγιοι τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καί σκηνές ἀπό τόν βίο τους» καί καλοῦνται οἱ καλλιτέχνες (εἰκαστικοί: ζωγράφοι, ἀγιογράφοι, γλύπτες, χαράκτες, φωτογράφοι, ἀλλά καί ὅσοι χρησιμοποιοῦν ἐνδεχομένως σύγχρονα μέσα ἔκφρασης) νά προσανατολίσουν τό ἐνδιαφέρον τους στήν περίπτωση ἐκείνων τῶν ἰδιαίτερων μορφῶν τῆς ἐκκλησιαστικῆς μας ζωῆς, πού διέγραψαν ὁμολογουμένως μιά ἀναπάντεχα μοναδική πορεία στόν βίο τους κι ἄφησαν τά ἴχνη τους στά συναξάρια καί στήν συνείδηση τοῦ Σώματος τῆς Ἐκκλησίας.

Στήν γῆ ὅπου γεννήθηκε ἡ φιλοσοφία, ἀλλά καί ὅπου ὁ Ὅμηρος ἔψαλε τά «κλέα» τῶν Παναχαιῶν στήν Ἰωνία, σφραγίζοντας τήν ἑλληνικότητα τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καί τοῦ Εὐξείνου Πόντου, ἤδη ἀπό τά πρῶτα ἀποστολικά χρόνια ὁ χριστιανισμός ἀνθῆσε καί καρποφόρησε, ἀλλάζοντας κυριολεκτικά τόν ροῦ τῆς ἱστορίας. Ὁ καλλιτέχνης θά πρέπει νά συνεκτιμῆσει τό γεγονός ὅτι μορφές ὅπως, ἐπί παραδείγματι, ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, ὁ ὁποῖος γεννήθηκε στήν Ταρσό τῆς Κιλικίας, ἰδρύοντας τίς πρῶτες χριστιανικές Ἐκκλησίες στίς ἐκεῖ πόλεις ἢ ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Θεολόγος, πού γιά μεγάλο χρονικό διάστημα ἔζησε καί ἔδρασε στήν περιοχή τῆς Ἐφέσου, οἱ ἑπτὰ λυχνίες τῆς Ἀποκάλυψης τοῦ ὁποῖου μάλιστα ἀναφέρονται σέ ἰσάριθμα ἑπτὰ μεγάλα χριστιανικά κέντρα-πόλεις τῆς Μικρασίας, ἀποτελοῦν

ἔναυσμα γιά τήν ἐπινόηση τοῦ θέματός του, πού θά μπορούσε κάλλιστα νά ἀντλεῖ εἰκόνες ἀπό στιγμιότυπα τῆς ζωῆς ὅσο καί τοῦ μαρτυρίου τοῦ καθενός Ἁγίου.

Ὁμολογουμένως, οἱ κρῖκοι πού ἀρμολογοῦν τούτη τήν σχεδόν ἀτελείωτη ἀλυσίδα τῶν Ἁγίων τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας στήν Μικρασιατική γῆ εἶναι πολυάριθμοι, καθιστώντας τόν δημιουργό (σύμφωνα μέ τήν προσωπική του ἔρευνα) ἐλεύθερο, ὥστε νά ἐπιλέξει ὅ,τιδήποτε τόν συγκινεῖ, δεδομένου ὅτι ὁ σκοπός τῆς ἔκθεσης βασίζεται στήν ἔμπνευση ἀπό ἐκείνη τήν ιδιαίτερη σχέση τοῦ καλλιτέχνη μέ τήν μορφή ἑνός συγκεκριμένου Ἁγίου, πού τόν συγκλονίζει βαθιά καί τόν παρακινεῖ νά συνθέσει τό ἔργο του βάσει τοῦ ιδιόμορφου εἰκαστικοῦ του ὕφους.

Ὡστόσο, μερικά παραδείγματα ἐνδεχομένως καί νά φανοῦν χρήσιμα. Ἡ ἀλήθεια εἶναι πώς οἱ Ἅγιοι πού γεννήθηκαν, ἔδρασαν καί μαρτύρησαν στήν περιοχή τῆς Μικρᾶς Ἀσίας μετριοῦνται σέ δεκάδες χιλιάδες, ἀπαντώντας συνήθως στό ιδιαίτερο κάλεσμα τῶν καιρῶν τους. Μορφές ὅπως ὁ Ἅγιος Ἰγνάτιος ὁ Θεοφόρος καί ὁ Πολύκαρπος Σμύρνης (πού ὑπῆρξαν μαθητές τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου) φανερώνουν τό μαρτυρικό βίωμα ὄλων ἐκείνων, πού ἀκολούθησαν πιστά τό θαρραλέο παράδειγμα τῶν Ἀποστόλων. Ἀκόμα καί στούς αἰῶνες τῶν διωγμῶν, ἀλλά καί ἀργότερα, σάν χρειάστηκε ἡ Ἐκκλησία μέσῳ τῶν Οἰκουμενικῶν τῆς Συνόδων νά ἀπαντήσῃ σθεναρά στίς προκλήσεις τῶν αἵρέσεων, πρόβαλαν στό προσκήνιο συγκλονιστικές μορφές πού λάμπρυναν τήν Ὁρθοδοξία. Παραδείγματα σάν ἐκεῖνα τοῦ Ἁγίου Χαραλάμπους (Μαγνησία, 2ος - 3ος αἰώνας), τῆς Ἁγίας Κυριακῆς (Νικομήδεια, 3ος αἰώνας), τοῦ Ἁγίου Παντελεήμονα (Νικομήδεια, 3ος αἰώνας), τοῦ Ἁγίου Μάμαντος (Καισάρεια, 3ος αἰώνας), τῆς Ἁγίας Βαρβάρας (Νικομήδεια, 3ος αἰώνας), τῆς Ἁγίας Μαρίνας (Ἀντιόχεια Πισιδίας, 3ος αἰώνας) κ.τ.λ. δίνουν στόν καλλιτέχνη τήν δυνατότητα νά ἐρευνήσῃ τόν βίό τους (κάποιες ἐνδιαφέρουσες πτυχές μέσα ἀπό τά συναξάρια τους ἢ ἀκόμα καί μέσα ἀπό τά ποιητικά κείμενα τῶν τροπαρίων τους) καί νά ἀποδώσῃ μία πρωτότυπη εἰκονογραφία, βασισμένη στήν ζωή καί τό μαρτύριό τους.

Οἱ Καππαδόκες Πατέρες διαθέτουν πολλά στοιχεῖα γιά νά μᾶς ἐμπνεύσουν. Ὁ Μέγας Βασίλειος, παραδείγματος χάριν, (ἐστιάζοντας ἴσως σέ μία διαφορετική ὀπτική τοῦ βίου του) μο-

νάζει στὸν Πόντο. Θέτει τίς βάσεις καί τούς κανόνες τοῦ μοναχισμοῦ. Τό Κοινοτικό Ἰδεῶδες θεμελιώνεται ἀπό τόν ἴδιο, ἀλλάζοντας ριζικά τόν μοναχισμό. Ὁ Μέγας Βασίλειος ἔβλεπε τήν κοινοβιακή ζωή ὡς ἓνα μικρόκοσμο τῆς Ἐκκλησίας, ὡς ἓνα κοινωνικό ὄργανισμό, ὡς ἓνα εἶδος εἰδικῆς «πολιτείας», ἀσκώντας ἀποφασιστική ἐπίδραση σέ ὁλόκληρη τήν μετέπειτα ἱστορία τοῦ μοναστικοῦ βίου σέ Ἀνατολή καί Δύση. Εἶναι ὁ Μέγας Βασίλειος τῆς Βασιλειάδας καί τῆς κοινωνικῆς πρόνοιας. Εἶναι ὁμοῦ καί ὁ Θεολόγος καί ὁ ὑπερασπιστής τῆς πίστεως ἀπέναντι στὸν αὐτοκράτορα Ἰουλιανό. Ἀπό τήν ἄλλη, ἡ ποιητική ἐκδοχή τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Ναζιανζηνοῦ ἀποτελεῖ κι αὐτή, ἀπό τήν πλευρά της, μία ἐναλλακτική ὅσο καί τρυφερή εἰκόνα. Ὁ «μέγας φυγάς» τῆς ἱστορίας, ὅπως ἀποκαλοῦσε ὁ ἴδιος τόν ἑαυτό του, ἀδιαφορώντας γιά τίς τιμές κι ἀναζητώντας διαρκῶς τόν ἠσυχασμό, μᾶς ἀποκαλύπτει τήν εἰκονογραφική σύνθεση ἑνός ἀπομονωμένου ποιητῆ, πού φιλοσοφεῖ καί θεολογεῖ μέσα στήν ιδιαίτερη ὁμορφιά τῆς φύσης πού ἐπιλέγει ὁ ἴδιος.

Εἶναι ὁμολογουμένως ἀμέτρητο τό πλήθος τῶν Ἁγίων τό ὁποῖο διατρέχει τούς αἰῶνες, διασχίζοντας τούς χρόνους τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας (Βυζάντιο) – (γιά παράδειγμα, ὁ Ἅγιος Ἰωάννης Γ' Δούκας Βατάτζης, Αὐτοκρατορία τῆς Νίκαιας, 13ος αἰώνας) μέχρι τά χρόνια τῆς Τουρκοκρατίας καί τῶν ἀρχῶν τοῦ 20οῦ αἰῶνα, στὸν ὁποῖο ἡ μορφή τοῦ Ἁγίου Χρυσόστομου Σμύρνης ξεχωρίζει ἀνάμεσα στό δράμα τῶν διωκόμενων Ἑλλήνων καί τήν καταστροφή τῆς Σμύρνης (1922). Ἐπιπλέον, σύγχρονες μορφές Ἁγίων πού κατάγονται ἀπό τά μέρη αὐτά, ὅπως τοῦ Ἁγίου Παϊσίου (Φάρασα Καππαδοκίας, 20ός αἰώνας) καί τοῦ Ἁγίου Ἰακώβου Τσαλίκη (Λιβίσι Λυκίας, 20ός αἰώνας) θά βεβαιώσουν τήν συνέχεια τῆς Ὁρθόδοξης μαρτυρίας μέχρι τίς μέρες μας καί τήν αἴσθηση πῶς ἡ Μικρασία ἀναμφισβήτητα ἀποτέλεσε ἓνα ἀνεκτίμητο καί εὐδιαστό κῆπο τῆς Ἀγιότητος καί τῆς Χάριτος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος μέσα στήν Ἐκκλησία.

Μετά τιμῆς

Εὐάγγελος Παππᾶς

Εἰκαστικός, Ἱστορικός τέχνης, Ἐπιμελητής
Συνεργάτης Εἰδικῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς
ἐπί τῆς Ἀκαδημίας Ἐκκλησιαστικῶν Τεχνῶν